

Verlag van de speeddate-sessie over het Van Eesteren Museum

in de Zuiderkerk, maandag 11 mei 2009

Amsterdam, versie 20090703

Anita Blom, voorzitter voor deze speeddate, stelt de speciale gasten voor en vertelt in vogelvlucht de geschiedenis van het Van Eesteren Museum, een gebied in het noordoosten van Amsterdam Slotermeer (zie bijv. ook http://nl.wikipedia.org/wiki/Van_Eesterenmuseum).

Het gebied

Jeroen Schilt (Bureau Monumenten en Archeologie) noemt het gebied van het Van Eesteren Museum een van de beste voorbeelden van het werk van Van Eesteren: bouwen volgens de principes van het zogenaamde Nieuwe Bouwen: licht, lucht, ruimte, groene wiggen en een zeer sterke scheiding tussen wonen, werken, verkeer en recreatie. De wijk Slotermeer was ook de eerste wijk met een dergelijke theoretische grondslag van vóór de Tweede Wereldoorlog die ná de oorlog gebouwd werd. Het betekende een duidelijke breuk met de vooroorlogse Berlagestijl in de stedenbouwkunde. Schilt vermeldde dat die nieuwe opvattingen ook internationaal opgeld deden.

De haakvormige ensembles in Slotermeer waren ook al toegepast in de Jeruzalem-buurt in Tuindorp Frankendael, een soort 'proefje'. Net in het gebied voor het Van Eesterenmuseum komen deze echter betrekkelijk weinig voor. Wel is er een goed zichtbare kamvorm aanwezig aan de zuidkant van de Burg. De Vlugtlaan. De bebouwing is hier zeer asymmetrisch, deels naar het voorbeeld in Frankendael. Park- en groenstrookjes fungeren er als scheiding tussen de woningblokken. Zo ook het water, met name de Van Tienhovengracht, de enige waterweg die in Slotermeer op boezemhoogte is aangelegd.

Beschermwaardigheid

Schilt ziet het Van Eesterengebied als een zeer waardevolle, geslaagde proef met een hoge mate van logica en prijst het stadsdeelbestuur dat dit ook goed begrepen heeft. Hij hoopt dan ook dat er een heel stevig deel van behouden zal worden. Het initiatief kwam oorspronkelijk van de deelraadsleden Wouter van der Wulp en Dick Praamstra.

Het stadsdeelbestuur heeft het gebied uitvoerig bestudeerd, mede aan de hand van de waarde-ringskaarten van het BMA. Voor dat bestuur was “de uitrol van het groen” heel belangrijk, zo niet hét belangrijkste.

Als het vandaag gaat om 'nieuw leven voor oude gebouwen of gebieden, dan is dat in het Van Eesterengebied eigenlijk niet nodig: het leeft gewoon nog steeds tot en met. Beschermwaardig is vooral de ruimtelijke werking, de wisselwerking tussen 'grijs, groen en blauw'. Het bestuur wil overigens niet al te precies zijn in het behouden.

Desgevraagd gaf Peter Hildering van Eigen Haard aan dat hij graag een 'knip' aanbrengt over de Burg. Van der Vlugtlaan. De Dobbebuurt, aan de zuidkant, vindt hij qua architectuur veel waardevoller dan de Aireywoningen aan de noordkant. Ook de duplexwoningen “zijn natuurlijk niet meer van deze tijd”. Gert Weenink (de Alliantie Amsterdam) valt hem daarin bij. Hildering ziet de Aireywoningen als van oorsprong noodwoningen. Met deze laatste kwalificatie blijkt Schilt het helemaal niet eens te zijn: “Het zijn gewoon woningen”.

Erik Swierstra van ProWest vertelt hoe hij is opgegroeid in Slotervaart en ervaren heeft dat Nieuw West altijd al gezien werd als 'anders dan de stad' en altijd te weinig in z'n eigen waarde erkend werd. Hij heeft dat met anderen geprobeerd te corrigeren met het boek en een bijpassende expositie onder de naam *De Stijl van Amsterdam Nieuw-West*.

Hoewel hij erkent dat er hier en daar wel iets moet worden opgeknapt, vertelt hij dat de speciale vormgeving van Nieuw West “nergens anders in Nederland” terug te vinden is. En terwijl in Geuzenveld al heel veel verdwenen is, is in Slotermeer nog betrekkelijk veel bewaard. Hij vindt het dan ook bijzonder jammer dat niet het hele gebied van de Haarlemmerweg tot de Sloterplas onder

de bescherming van cultureel erfgoed is geplaatst. Verbeteringen zouden dan ook niet met de sloophamer maar met 'chirurgische precisie' moeten worden uitgevoerd.

Een 'Van Eesteren Museum' zou overigens wat hem betreft ook best in de vorm van een of ander gebouw kunnen worden gerealiseerd. Blom vraagt of de bewoners het gebied ook zo positief waarderen. "Ja, zeker!", aldus Swierstra. Jürgen Klaassen (de Alliantie Amsterdam) voegt er aan toe dat uit de peilingen in het kader van de Vernieuwing van Slotermeer duidelijk naar voren kwam dat voor de bewoners het groen met kop en schouders boven alles uit steekt.

Portefeuillehouder Tys de Ruijter wordt gevraagd of buiten het Van Eesteren Museumgebied de rest nu 'vogelvrij' is. Een beetje toch wel, hoewel hij ook niet alles "zomaar" wil laten slopen. Ludy Giebels (Cuypersgenootschap) meent dat als er toch gesloopt wordt, dat wel afbreuk doet aan de eenheid tussen alle stedenbouwkundige elementen en aspecten die Slotermeer nu juist zo waardevol maken. Nienke de Boer (buurtvereniging *Jeruzalem blijft*) valt Giebels daarin bij.

De Ruijter geeft aan dat grotere aanpassingen in principe binnen de *footprint* moeten blijven en dat de bouwhoogte ook aan vrij strenge regels gebonden zal zijn. Voor de plinten zal wel naar iets meer functiemenging worden gestreefd.

Richard Bakker (ProWest) citeert op dit moment Vincent van Rossum, die vermeldde dat alle corporaties op enig moment bezwaar aantekenden tegen dit beschermde stadsgezicht en zelfs zouden hebben gesteld dat zij er zich "geen reet van aan zullen trekken". Hier nuanceert Weenink het beeld: de Alliantie Amsterdam werd solidair met andere corporaties toen zij zich allemaal overvallen voelden door de aanwijzing tot beschermd stadsgezicht, dus door het proces. De corporaties hadden op basis van de Parkstaddeal veel meer vrijheid van handelen verwacht. Weenink stelt dat ook voor de corporaties bijvoorbeeld de bezonning een heel belangrijke eigenschap van een woningcomplex is. Klaassen en Weenink geven aan dat zowel de bestempeling tot Vogelaarwijk als *het sociale aspect* belangrijke uitgangspunten voor hun beleid zijn.

Onderhoud en beheer

Blom richt de aandacht hier op het aspect onderhoud en beheer. Is er niet een sterke neiging om openbare ruimte te privatiseren? De Ruijter geeft aan dat het onderhoud van de openbare ruimte nog wel steeds een overheidstaak is, maar dat dit tegelijk moeilijk ligt vanwege de omvang en het Vogelaar-aspect. Er is in Parkstadverband dan ook afgesproken dat hier wel meer inbreng zal zijn van de corporaties, maar het is tot nog toe nog duidelijk een discussiepunt. In het Van Eesterengebied beoogt het stadsdeelbestuur juist geen privatisering van de openbare ruimte.

Blom vraagt of het Rijk dit gebied misschien moet aanwijzen. Hildering ziet daar niets in en Schilt heeft vooralsnog een voorkeur voor een aanpak op basis van samenwerking tussen lokale overheid en corporaties.

Op zoek naar een vitale coalitie

De vertegenwoordigers van ProWest missen wel heel sterk een goede regiefunctie in Slotermeer. Giebels is het daar zeer mee eens en benadrukt dat er ook een goede analyse van het gebied gemaakt zou moeten worden. Schilt voegt daar aan toe dat goed overleg – vooral ook met de bewoners – heel erg belangrijk is en dat alle partijen een zelfde goede informatiepositie moeten kunnen hebben. Hij vermeldt nog eens dat hij wel erg geschrokken is van de kaartjes met sloopplannen. Met name roemt hij de zeer bijzondere kwaliteit van de Aireywoningen.

Als het om Bloms vraag over de samenwerkingsvorm gaat, heeft Weenink een voorkeur voor het *Staalmanmodel* (de werkwijze bij de zware ingrepen in de hoek tussen de Plesmanlaan en de Johan Huizingalaan – AP). Deze voorziet met name in gesprekken met bewoners nadat de meest principiële besluiten al vastliggen. De ProWestvertegenwoordigers en Giebels blijken het met die aanpak echter helemaal niet eens te zijn. Zij wijzen vooral de beslissing af om de wensen van bewoners voor sloop of ingrijpende renovatie min of meer *zo maar* op te volgen.

De Ruijter wijst op twee al bestaande coalities voor Sloterveer:

1. stadsdeelbestuur met BMA en ProWest, bij de start,
2. idem, later, met de corporaties erbij.

Hij vermeldt dat bij de start voor de vernieuwingen in Sloterveer uitvoerig gepeild is onder de bewoners.

Giebels verzucht bij het einde van de sessie “dat wat hier in en rond het Van Eesterengebied gebeurt, een vrijwel exacte kopie is van wat er bij Jeruzalem gebeurde”. Essentieel noemt zij nog eens dat alle partijen een zelfde goede informatiepositie hebben.

BIJLAGE: lijst aanwezigen

Verslag:

Arnold M.M. Paalvast

fotograaf en sociaal-pedagoog

voorzitter Bewonerscommissie Meerwaldt

lid Werkgroep Stedelijke Vernieuwing Buurt 3

lid voormalige Begeleidingsgroep Participatietraject Sloterveer

lid Voorbereidingsgroep Buurtcamping Sloterveer 2009

interim-voorzitter Bewonersplatform Geuzenveld-Sloterveer i.o.

www.meerwaldt.nl

www.bewonersplatform-gs.nl

Aanwezig in de speeddate sessie voor het Van Eesteren Museum:

Anita Blom	Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, voorzitter
Arnold Paalvast	Bewonerscommissie Meerwaldt, notulist
Richard Bakker	ProWest
Tam Bergevoet	?
Nienke de Boer	Buurtvereniging "Jeruzalem Blijft"
Ludy A.M. Giebels	Cuypersgenootschap, Bond Heemschut
Peter Hildering	Eigen Haard
Jürgen Klaassen	De Alliantie Amsterdam
Lieke Mensink	Eigenwijks
Alice Roegholt	Museum 't Schip
Tineke Rombout	ProWest
Tys de Ruijter	Portefeuillehouder Geuzenveld-Slotermeer
Jeroen Schilt	Bureau Monumenten en Archeologie (BMA)
Erik Swierstra	ProWest
Tineke Vorst	buurtbewoonster Bos & Lommer
Harriet Haakma Wagenaar	ProWest
Gert Weenink	De Alliantie Amsterdam
Maarten de Wolff	Buro Beehive
Inez van der Zee	kleindochter architect van de Valeriushuisjes